

GURUR - OBMANA

Mustafa HASANI

Drugo nam je čuti riječi Božijeg Poslanika, a. s.: „Ko isposti mjesec ramazan potaknut vjerom i računajući samo na Allahovu nagradu, oprošteni su mu prijašnji grijesi. Ko provede noć Lejletu'l-kadr potaknut vjerom i računajući samo na Allahovu nagradu, oprošteni su mu prijašnji grijesi“. U ovom hadisu, kao i u mnogim drugim koji govore o postačima nalazimo sebe, jer smo protekli ramazan proveli u postu, više smo klanjali namaza u džematu, bili redovni na teravijama, posjećivali mukabele, ramazanske oživljavali noći dobrovoljnim namazima i naklanjajući propuštene, pozivali prijatelje i rodbinu na iftare, a i sami odlazili na iftare, intenzivnije se družili sa prijateljima, posjećivali rodbinu, a posebno one rođake i prijatelje kojima odavno nismo otvorili vrata. Bilo nam je drago izdvojiti zekat iz svoje imovine, jer smo kao vjernici svjesni da je Allah stvarni vlasnik svega, a da smo mi privremeni upravljači onoga imetka koji nam je dat na određeno vrijeme. Također, bilo je interesantno pred sebe postaviti pitanje prilikom izdavanja sadekatu'l-fitra o nama muslimanima, o siromasima među nama, o potrebi Zajednice. U tom duhu, nadamo se Allahovoj milosti, Njegovom oprost i obećanoj nagradi.

Međutim, život ide dalje, pa nije realno da živimo u prošlosti. Treba se okrenuti sadašnjem trenutku i primjereno tome odgovoriti na izazove koji nam se nameću. Jedan od tih izazova ili zamki u koju lahko mogu upasti i vjernici ogleda se u tome da se nastavi sa starom, predramazanskom praksom, kao da nni bilo ramazana, kao da nas nije dotakao post, namazi, ibadeti, kao da nismo bolji muslimani, ljudi, komšije, muževi, poslodav-

ci, radnici i sl. Sudeći prema bajramskim danima i posjetama našim džamijama, drastično se smanjio broj klanjača, pa je spao gotovo na one koji su i prije ramazana održavali džemate. Je li ovo normalna pojava, jer je ramazan mjesec zgusnute i nemjerljive milosti Allahove, pa su i ljudi opahnuti tom milošću drukčiji, ili je to pokazatelj da ramazan i nije polučio rezultate koje smo očekivali, makar na način na koji smo to razumjeli ili na način na koji nam je to prezentirano vazovima? Naravno, bilo bi iluzorno očekivati drastične promjene, ali makar pojedinačne, individualne pomake trebali bismo očekivati.

U kontekstu promišljanja o navedenim dilemama i našem vlastitom propitivanju, kao moguća opasnost koja nas nagrizi i o kojoj trebamo voditi računa sadržana je u kur'anskom izrazu gurur. U arapskom jeziku „gurur“ znači: obmana, varka, zaslijepljenost, iluzija, ništavost, tlapnja, ispraznost, oholost, uobraženost, opasnost. Za one koji ne vjeruju, Allah, dž.š., u suri El-Mulk kaže: „Nevjernici su samo obmanuti“.

U suri El-E'araf Allah, dž.š., govori: „I stanovnici vatre dozivat će stanovnike Dženeta: 'Prolijte na nas vode ili nešto od onoga čime vas je Allah obdario!' – a oni će reći: 'Allah je to dvoje nevjernicima zabranio, kojima je vjera njihova bila igra i zabava i koje je život na Zemlji bio obmanuo'. Sada ćemo Mi njih zaboraviti zato što su zaboravljali da će na Ovaj dan pred Nama stajati i zato što su dokaze Naše poricali“.

Međutim, ta vrsta samoobmane ili života u iluziji koju smo sami kreirali u svojoj glavi ili mašti, kako se da vidjeti u zadnja dva ajeta, također razara i biće muslimana.

* Mustafa Hasani, Sarajevo (Hutba je održana u džamiji „Abdu-lhalife“ u Budakovićima, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, 3. ševvala 1429. h. godine/3. oktobar 2008. godine. - Tekst nije čitan, pa je hutbe skraćena i odstupljeno u mjeri koju podrazumijeva živa riječ)

Različite su manifestacije života u obmani, opsjeni, i mogu se evidentirati u našoj praksi. Tako, muslimani uz ramazan znaju pretpostaviti teraviju ostalim farz-namazima, pa nju redovno klanjaju i insistiraju na klanjanju dvadeset rekata, ali ne brine što nisu klanjali akšam ili neki drugi farz-namaz. Isto je i sa bajram-namazom, pa umjesto da se brine da klanja sabah-namaz, koji je farz, insistira se na klanjanju samo bajram-namaza, koji je vadžib. Posebna pažnja pridaje se nafilama, zikrovima i sl., a zanemaruju važniji obredi. Insistira se i na noćnom namazu, na Lejletu>l-kadru, ali se te noći bez imalo griže savjesti prespava sabah-namaz. Prave se iftari na kojima se nemilice troši, ne pitajući koliko šta košta, ali kad se kaže da su vitre v KM ili 10 KM, onda se to problematizira.

U hatmenskoj dovi koja se posljednjeg dana mukabele učila u Begovoj džamiji učeno je: „Da nam Allah oprostí u ramazanu, jer kad će ako neće uz ramazan“. Moglo bi se razumjeti pogrešno razumijevanje ovoga dijela dove, a dobar dio svijeta svojom praksom pokazuje da na taj način i razumije ramazan – da Allah prašta samo uz ramazan, da je milostiv samo uz ramazan i da se samo uz ramazan treba dodatno angažirati u ibadetima i na izgradnji vlastite ličnosti kao vjernika. To je opsjena, iluzija. Gurur je opasnost svakom vjerniku. Gurur zamagljuje objektivnu, stvarnu i realnu procjenu o vlastitom životu. Hazreti Aiša prenosi hadis u kome govori kako ljudi hvale svoje djelo, preuveličavaju njegovu vrijednost. To, opet, znači da ne prepoznaju ili makar recipročno ne veličaju djelo drugog muslimana ili čovjeka. To je zamagljena slika.

I, na kraju, opasnosti gurura nisu pošteđeni ni oni muslimani koji klanjaju beš-vakat ili koje u našim sredinama prepoznajemo kao muslimane koji redovno idu u džamiju. Često smo u poziciji da vidimo da takvi muslimani u spajaju i ono što vjera isključuje i zabranjuje, pa, recimo, čovjek klanja, ali od njegovog jezika i ruku nisu pošteđene komšije, pa je među njima mrzak i omražen i kao takav im je loš primjer. Poslodavac hadžija koji ide svake godine na hadž i koji sa velikim žarom priča o susretu sa Kabom, Alejhisselamovim mezarom i sl., a svoje radnike bez potrebe drži na minimalcu, ili ih nije zdravstveno i socijalno osigurao, daje im samo sedam dana godišnjeg odmora i sl. Faktički, prisiljava ih i ucjenjuje poslom. Klanja i ide stalno u džamiju, pa i sa

posla odlazi u džamiju, a da prethodno nema za to saglasnost svoga poslodavca, a u isto vrijeme tim svojim postupkom dodatno opterećuje svoje radne kolege da rade za njega i to vrijeme ne nadoknadi nakon oficijelnog radnog vremena i sl. Insistiraju na dosljednom slijeđenju prakse prvih generacija, a u svome odnosu prema drugima nastupaju bez imalo blagosti, koja je dominantno svojstvena Poslaniku, a.s. Pred šejhom je ponizan, čini mu temenna, a u isto vrijeme nepodoštavajuće gleda ulemu ili one izvan njegove halke. Dobro je, ispravno i hvale vrijedno samo ono što je moj govor, moja hutba i moje vlastito razumijevanje islama, a tuđe?! Pa, i ono, ali je manje vrijedno, manjkavo i sl. To je gurur, obmana, opsjena, iluzija, pričin i privid, zabluda.

Kako se boriti sa ovom bolešću?

Prvo. Protiv obmane i laži treba se boriti onim što je njena suprotnost – istina. Allah nas u suri El-Asr uči da se pomažemo istinom: „Tako mi vremena, čovjek doista gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje“. Istina pomaže da se ustanovi objektivna i realna procjena.

Drugo. Kako istina nije baš uvijek draga, jer je vrlo često suprotna vlastitoj umišljenoj predodžbi i egoističkom osjećanju stvari, za to nam je potrebna pomoć koju postižemo zikirom. Allah u suri E-Ra>d ističe da On: „ ...k Sebi upućuje onoga ko Mu se pokajnički obraća, one koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah spomene, smiruju“. To je lijek kojim trebamo svoje srce omekšati da prihvati istinu onakvu kakva ona jest ili da se stvari sagledaju izvan vlastite uobrazilje.

Treće. I nakon vlastitog opredjeljenja da se borimo za istinu i htijenja da se postigne taj naš cilj prethodnim stepenima, slijedi i treći. U suri El-Enfal Allah kaže da onoga ko se okiti takvalukom Allah daruje furkanom, što je viši novo, nadogradnja. „Ako se budete Allaha bojali, on će vam sposobnosti darovati, pa ćete istinu od neistine moći rastaviti“. Svijet mašte, privida, očito je toliko snažan da je Božije darovanje i milost kad možemo razobličiti laž, vlastitu iluziju i sl.

S obzirom na veličinu opasnosti da život, pa i vjersku praksu provedemo u obmani, neophodno je, u stalnom jačanju odnosa prema Allahu, Koji daruje svoje iskrene robove, u zikru, potpomognuti istinom u borbi za istinu, oslobađati se ove opasnosti.

O HUTBI:

Čestitam na dobro i promišljeno odabranoj temi. Tema je rijetko korištena kod nas; a dobrom prezentacijom iste, za očekivati je njeno kvalitetno razumijevanje.

Čudi me da hutba nije počela sa zahvalom Allahu dž.š. i salevatom na Njegovog Miljenika i posljednjeg poslanika Muhammeda a.s. To su bar sastavni dijelovi hutbe na bosanskom jeziku i pored toga što su zahvala i salevat sadržani u arapskom tekstu svake hutbe.

Skoro da je održano pola hutbe i tek se onda nametnula tema. Ovako sročena hutba mi se čini novim izazovom za slušatelja. Slušatelj nije mogao čak ni naslutiti šta bi hutba mogla tretirati. Cijeli prethodni sadržaj je potrošen na konstatacije proizašle iz ramazana i njegovih fadileta.

Nisam baš dobro razumio poruku: .... ili je to pokazatelj da ramazan i nije polučio rezultate koje smo očekivali, makar na način na koji smo to razumjeli.....!!! Ramazanom se mi okorištavamo. Ramazan je nudio nama svoje blagodati. Kiša je padala i niz liticu kišna voda otišla. Mi nismo spremili rezervoare u kojima ćemo čuvati kišnicu.... Ramazan je bio i završio. Mi nismo spremili prije ramazana svoja srca, da uzmu iz ramazana što više njegovih blagodati...

Dilema da je bilo iluzorno očekivati drastične promjene je realna.

Tek poslije svega slušatelj čuje prvi puta nametnutu temu, poslije ramazana, njenim pravim imenom. Zato čestitam.

Sklon sam mišljenju da hutba treba sadržavati bar nekoliko kur>anskog teksta na arapskom, a ovdje nije slučaj. Ni jedan navedeni ajet nejma svoj izvorni tekst. Također, zagovaram da se pored ajeta koji se navodi na bosanskom jeziku kaže broj ajeta i ime sure iz koje je navedeni ajet.

U sredini hutbe hatib je počeo sa riječima: i, na kraju, opasnosti gurura..... Držim da je ovakav početak rečenice u sredini hutbe više tehničke naravi već hatibov način komuniciranja.

Evidentno je nekoliko zaključaka tokom hutbe. Poslije slijedi nastavak. Pa je opet zaključak iz navedenog pasusa, pa slijedi zaključak. Držim da je na ovakav način nametanje zaključaka slušatelju dobar i za mene jedna novost koju podržavam.

Drago mi je da hutba na kraju propisuje, odnosno, donosi lijek kojim se liječi bolest GURURA u samo tri jasna i precizna recepta.

Preporučio bih da i ova hutba završi dovom, znajući koliko je dova važna u vremenu džume.

Fahrudin Mujanović

O HUTBI:**Izbor teme**

Izbor teme hutbe je primjeren vremenu u kome je držana, neposredno nakon ramazana, kada se osjeti pad vjerske svijesti i manja privrženost džematlija vjerskim obavezama. Ono što hutbu čini nejasnom je njen naziv, posebno riječ gurur – obmana, to je pojam koji je nejasan i dvosmislen, a time započeti hutbu nije najsretnije rješenje. Ono što je intencija hutbe, barem ovako sročene nije obmana, pa je možda bilo bolje dati hutbi drugi naslov, npr. „Mi, uz ramazan i poslije njega“.

Uvod

Hutbi nedostaje uobičajeni uvod, zahvala Allahu dž.š. i salavat na Poslanika a.s.. Takođe, nema riječi kojim se ostvaruje direktna veza sa džematom („Draga braćo....“). Početak hutbe je motivirajući i zanimljiv, jer daje analizu ramazanskih utjecaja na postače, a imam/hatib analizira pozitivne efekte ibadeta na džematlije.

Izvori

Navodi kur>anskih ajeta su praćeni surom u kojoj se navode dok je sa hadisom drugačije. Nedostaju izvori, kao i stepen hadisa koji se navodi. Primjetno je takođe mali broj hadisa, kao i primjera iz Poslanikove a.s. prakse. Takođe, kod navođenja neke prakse (primjer dove u Begovoj džamiji) navodi se veoma diskutabilna dova. Sa ovakvim navodima treba biti veoma oprezan. Ako se čak i navodi, bolje je reći: „U jednoj od naših džamija....“, mada lično smatram da je ovaj primjer nepotreban, ali i kompromitirajući.

Razrada teme

Uz već rečenu konstataciju da je pojam gurur-obmana, neadekvatan temi o kojoj se saznaje iz konteksta i ciljeva hutbe, postoje još neke manjkavosti i samoj razadi teme:

- a. početak hutbe je kontradiktoran sa nastavkom hutbe – godori se o pozitivnim utjecajima ramazana na džematlije, a onda se nastavlja sa kritikom ponašanja, što stvara osjećaj da se nije sigurno, je li jedno ili drugo,
- b. Nije dobro porediti dobru praksu (klanjanje nafila) sa lošom praksom (izostavljanje farzova), ili odlazak na hadž sa poslovnom politikom poslodavca, kao i klanjanje propisanih namaza sa položajem osobe u svom okruženju. Premda su ovakva ponašanja evidentna, kada se stave u pomenuti kontekst ne daju potrebnu poruku, nekad čak i potpuno suprotnu.
- c. Kraj hutbe je dobro osmišljen, jer nakon svake kritike treba pomenuti način na koji se prevazilazi proble, u ovom slučaju lijek za problem. Kod nabiranja bilo čega ne treba previše, što je ovdje imam/hatib poštovao, nabirajući tri lijeka protiv obmane.

Jezik

Sa jezičkog stanovišta izraz gurur znači navedeno, dok u kur>anskom kontekstu znači obmanu kojoj su podložni nevjernici, ili prevaru kojom šejtan zavodi Adema a.s. da uradi što mu je zabranjeno. Kontekst u kome je ovaj izraz upotrijebljen u hutbi nije odgovarajući temi na koju se stavlja akcenat u hutbi. Neke izraze bi svakako trebalo izbjegavati, ili ih mijenjati boljima npr. spao, zgusnute, nagriza, opahnuti, faktički, dok riječi „I, na kraju...“ nije uputno stavljati na sredinu hutbe, što je slučaj u ovoj hutbi.

Sa stanovišta razumljivosti hutba je postigla cilj, nosi snažnu poruku sa jednostavnim jezičkim konstrukcijama koje je svakako imam/hatib birao shodno nivou razumijevanja svojih džematlija.

Veza sa džematom

U hutbi se primijeti neposrednost imama sa džematom, njegovo poznavanje stanja u džematu, kao i „bolnijih“ tačaka u vjerskoj praksi njegovog džemata. Ova hutba je namijenjena ljudima koji dolaze u džamiju, u najvećoj mjeri, ili su u džematu petkom, stoga su riječi kritike upućene na pravu adresu. Hutba motivira džematlije na pozitivnu praksu što je za pohvaliti, ali i jedan od važnih ciljeva hutbe.

Koristim priliku da se zahvalim imamima/hatibima koji pišu hutbe, posebno kada je stavljaju na analizu, jer se na taj način postiže više prakse i primjećuju nedostatci o kojima se vodi više računa u budućem radu.

Vehid Arnaut